Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 27ης Απριλίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία – Οδηγία 2000/78/ΕΚ – Απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων λόγω ηλικίας – Σύνταξη γήρατος – Εθνική ρύθμιση που προβλέπει την αναδρομική εξομοίωση μιας κατηγορίας δημοσίων υπαλλήλων στην οποία η εθνική νομοθεσία για τις συντάξεις γήρατος επιφύλασσε προηγουμένως ευνοϊκή μεταχείριση με μια κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων η οποία βρισκόταν προηγουμένως σε μειονεκτική θέση βάσει της ίδιας εθνικής νομοθεσίας»

Στην υπόθεση C-681/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Νοεμβρίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und Bergbau (BVAEB)

κατά

BB,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. L. Arastey Sahún (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, N. Wahl και J. Passer, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: T. Ćapeta

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η BB, εκπροσωπούμενη από τον M. Riedl, Rechtsanwalt,

– η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Posch, την J. Schmoll και τον F. Werni,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B.-R. Killmann και D. Martin,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο α′, και του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und Bergbau (BVAEB) (ασφαλιστικού φορέα των δημοσίων υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού του Δημοσίου, των σιδηροδρόμων και του μεταλλευτικού τομέα, Αυστρία) και της BB με αντικείμενο τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης γήρατος της δεύτερης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/78, το οποίο επιγράφεται «Σκοπός», προβλέπει τα εξής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη.»

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Η έννοια των διακρίσεων», ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1:

α) συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο,

β) συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική ενδέχεται να προκαλέσει μειονεκτική μεταχείριση ενός προσώπου μιας ορισμένης θρησκείας ή πεποιθήσεων, με μια ορισμένη ειδική ανάγκη, μιας ορισμένης ηλικίας, ή ενός ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού, σε σχέση με άλλα άτομα εκτός εάν,
   i) η εν λόγω διάταξη, κριτήριο ή πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό στόχο και τα μέσα για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία, […]

[…]».

5 Το άρθρο 3 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1, στοιχείο γ′, τα εξής:

«Εντός των ορίων των εξουσιών που απονέμονται στην Κοινότητα, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά:

[…]

γ) τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών».

6 Κατά το άρθρο 6 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας»:

«1. Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

[…]

2. Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι δεν συνιστά διάκριση λόγω ηλικίας, όσον αφορά τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ο καθορισμός ηλικίας για την ένταξη ή την αποδοχή σε παροχές συνταξιοδότησης ή αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένου και του καθορισμού για τα καθεστώτα αυτά διαφορετικού ορίου ηλικίας για εργαζόμενους ή για ομάδες ή κατηγορίες εργαζομένων και της χρήσης στο πλαίσιο των συστημάτων αυτών κριτηρίων ηλικίας στους αναλογιστικούς υπολογισμούς, υπό τον όρο ότι αυτό δεν καταλήγει σε διακρίσεις λόγω φύλου.»

7 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2000/78, το οποίο επιγράφεται «Υπεράσπιση των δικαιωμάτων», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κάθε πρόσωπο που θεωρεί εαυτό ζημιωθέν από τη μη τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ακόμη και εάν η σχέση στο πλαίσιο της οποίας εικάζεται ότι σημειώθηκε η διάκριση έχει λήξει, έχει πρόσβαση σε δικαστικές ή/και διοικητικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων, όπου κρίνεται ενδεδειγμένο, διαδικασιών συνδιαλλαγής, για την πραγμάτωση των υποχρεώσεων εκ της παρούσας οδηγίας.»

8 Το άρθρο 16 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Συμμόρφωση», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να:

α) καταργηθεί κάθε νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη αντιβαίνουσα στην αρχή της ίσης μεταχείρισης,

β) κηρύσσονται ή μπορούν να κηρυχθούν άκυρες ή να τροποποιούνται οποιεσδήποτε διατάξεις αντίθετες προς την αρχή της ίσης μεταχείρισης οι οποίες περιέχονται στις ατομικές ή συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες, τους εσωτερικούς κανονισμούς των επιχειρήσεων, τα καταστατικά κερδοσκοπικών ή μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και τα καταστατικά ανεξάρτητων επαγγελματικών οργανώσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και των εργοδοτών.»

Το αυστριακό δίκαιο

9 Ο Allgemeines Pensionsgesetz (γενικός νόμος περί συντάξεων), της 15ης Δεκεμβρίου 2004 (BGBl. I, 142/2004), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: APG), εφαρμόζεται στους δημοσίους υπαλλήλους που γεννήθηκαν από την 1η Ιανουαρίου 1955 και μετά.

10 Το τιτλοφορούμενο «Επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών» άρθρο 39 του Bundesgesetz über die Pensionsansprüche der Bundesbeamten, ihrer Hinterbliebenen und Angehörigen (Pensionsgesetz 1965) [ομοσπονδιακού νόμου περί συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των ομοσπονδιακών δημοσίων υπαλλήλων, των επιζώντων τους και των μελών της οικογένειάς τους (νόμος του 1965 περί συντάξεων)], της 18ης Νοεμβρίου 1965 (BGBl. 340/1965) (στο εξής: PG του 1965), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 30ής Δεκεμβρίου 2010 (BGBl. I, 111/2010) (στο εξής: PG του 2010), όριζε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οι αχρεωστήτως εισπραχθείσες παροχές (υπερβάλλοντα ποσά) επιστρέφονται στο ομοσπονδιακό κράτος, εφόσον δεν έχουν εισπραχθεί καλοπίστως.»

11 Το άρθρο 41 του PG του 2010 όριζε τα εξής:

«1. Οι τροποποιήσεις του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου οι οποίες δεν τροποποιούν ούτε το ύψος των καταβαλλόμενων δυνάμει αυτού παροχών ούτε τις προϋποθέσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος λήψεώς τους ισχύουν επίσης για τα πρόσωπα τα οποία, κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του, δικαιούνται, δυνάμει αυτού, μηνιαίες χρηματικές παροχές. Οι τροποποιήσεις των κανόνων υπολογισμού ή των προϋποθέσεων για τη θεμελίωση δικαιώματος λήψεως παροχών ισχύουν για τα πρόσωπα τα οποία, κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του, δικαιούνται παροχές δυνάμει του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου, μόνο σε περίπτωση ρητής σχετικής διατάξεως.

2. Οι συντάξεις γήρατος και οι συντάξεις επιζώντων, οι οποίες καταβάλλονται δυνάμει του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου, εξαιρουμένου του συμπληρωματικού επιδόματος βιοτικού επιπέδου που προβλέπεται στο άρθρο 26, πρέπει να αναπροσαρμόζονται συγχρόνως και κατά το ίδιο μέτρο με τις συντάξεις του εκ του νόμου συστήματος συνταξιοδοτικής ασφαλίσεως,

1) εφόσον το συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχει ήδη αποκτηθεί πριν από την 1η Ιανουαρίου του οικείου έτους,

2) εφόσον έλκονται από συντάξεις γήρατος για τις οποίες έχει αποκτηθεί δικαίωμα πριν από την 1η Ιανουαρίου του οικείου έτους.

Κατά παρέκκλιση από τα προβλεπόμενα στην πρώτη περίοδο, η πρώτη αναπροσαρμογή συντάξεως γήρατος πραγματοποιείται από την 1η Ιανουαρίου του μεθεπόμενου της έναρξης της συνταξιοδοτήσεως ημερολογιακού έτους.

3. Όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955 και υπηρετούσαν στις 31 Δεκεμβρίου 2006, η διαδικασία αναπροσαρμογής των συντάξεων που προβλέπεται στο άρθρο 634, παράγραφος 12, του [Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως), της 9ης Σεπτεμβρίου 1955 (BGBl. 189/1955), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: ASVG)] για το ημερολογιακό έτος 2010 εφαρμόζεται για τις τρεις πρώτες αναπροσαρμογές των συντάξεων γήρατος των εν λόγω δημοσίων υπαλλήλων ή των συντάξεων επιζώντων οι οποίοι έλκουν το δικαίωμά τους από αυτούς, εκτός εάν, για το αντίστοιχο ημερολογιακό έτος, έχει εφαρμογή διάταξη που εισάγει παρέκκλιση από το άρθρο 108h, παράγραφος 1, του ASVG.»

12 Το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 1965, όπως τροποποιήθηκε με τον 2. Dienstrechts-Novelle 2018 (δεύτερο νόμο του 2018 για την τροποποίηση του δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου), της 22ας Δεκεμβρίου 2018 (BGBl. I, 102/2018) (στο εξής: PG του 2018), ορίζει τα εξής:

«Όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955 και υπηρετούσαν στις 31 Δεκεμβρίου 2006, καθώς και για εκείνους στους οποίους εφαρμόζεται το άρθρο 99, παράγραφος 6, η διαδικασία αναπροσαρμογής των συντάξεων που προβλέπεται στο άρθρο 634, παράγραφος 12, του ASVG για το ημερολογιακό έτος 2010 εφαρμόζεται για τις τρεις πρώτες αναπροσαρμογές των συντάξεων γήρατος των εν λόγω δημοσίων υπαλλήλων ή των συντάξεων επιζώντων οι οποίοι έλκουν το δικαίωμά τους από αυτούς, εκτός εάν, για το αντίστοιχο ημερολογιακό έτος, έχει εφαρμογή διάταξη που εισάγει παρέκκλιση από το άρθρο 108h, παράγραφος 1, του ASVG.»

13 Το άρθρο 99 του PG του 1965, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 27ης Δεκεμβρίου 2013 (BGBl. I, 210/2013) (στο εξής: PG του 2013), το οποίο τιτλοφορείται «Παράλληλος υπολογισμός», όριζε τα εξής:

«1. Το τμήμα XIII εφαρμόζεται μόνο στους δημοσίους υπαλλήλους που γεννήθηκαν μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1954 και πριν από την 1η Ιανουαρίου 1976, προσελήφθησαν στην ομοσπονδιακή δημόσια διοίκηση πριν από την 1η Ιανουαρίου 2005 και υπηρετούν ακόμη στις 31 Δεκεμβρίου 2004.

2. Ο δημόσιος υπάλληλος δικαιούται τη σύνταξη γήρατος ή σύνταξη καθηγητή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπολογιζόμενη σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου μόνο κατά το μέτρο το οποίο αντιστοιχεί στο ποσοστό που προβλέπεται στο άρθρο 7 ή στο άρθρο 90, παράγραφος 1, και προκύπτει από τον συνολικό χρόνο συντάξιμης υπηρεσίας τον οποίο έχει συμπληρώσει ο εν λόγω υπάλληλος μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2004.

3. Πέραν της συντάξεως γήρατος ή της συντάξεως καθηγητή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η σύνταξη δημοσίου υπαλλήλου υπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του [APG] και του άρθρου 6, παράγραφος 3, και του άρθρου 15, παράγραφος 2, του [APG], όπως ίσχυε στις 31 Δεκεμβρίου 2013. Το άρθρο 15 και το άρθρο 16, παράγραφος 5, του [APG] δεν έχουν εφαρμογή. Η σύνταξη βάσει του APG είναι καταβλητέα μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του ποσοστού που αναφέρεται στην παράγραφο 2 και του 100 %.

4. Οι συνυπολογιζόμενες σύμφωνα με το άρθρο 9 περίοδοι δεν λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή των παραγράφων 2, 3 και 6. Όσον αφορά τις περιόδους που λαμβάνονται υπόψη, κρίσιμος είναι ο πραγματικός χρόνος κατά τον οποίο συμπληρώθηκε η περίοδος που λαμβάνεται υπόψη.

5. Η συνολική σύνταξη του υπαλλήλου αποτελείται από την αναλογική σύνταξη γήρατος ή σύνταξη καθηγητή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 2 και την αναλογική σύνταξη που προβλέπεται στην παράγραφο 3.

6. Παράλληλος υπολογισμός δεν διενεργείται εάν η συντάξιμη υπηρεσία που συμπληρώθηκε μετά την 1η Ιανουαρίου 2005 είναι μικρότερη του 5 % της συνολικής συντάξιμης υπηρεσίας ή δεν υπερβαίνει τους 36 μήνες. Στην περίπτωση αυτή, το ποσό της σύνταξης υπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου, εξαιρουμένου του παρόντος τμήματος.»

14 Το άρθρο 634, παράγραφος 12, του ASVG, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 23ης Μαΐου 2013 (BGBl. I, 81/2013), ορίζει τα εξής:

«Με την κανονιστική πράξη του άρθρου 108, παράγραφος 5, και κατά παρέκκλιση από το άρθρο 108h, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, ο ομοσπονδιακός Υπουργός Κοινωνικών Υποθέσεων και Προστασίας των Καταναλωτών αναπροσαρμόζει για τα ημερολογιακά έτη 2009 και 2010 τις συντάξεις κατά τρόπο ώστε

1) οι συντάξεις οι οποίες δεν υπερβαίνουν το 60 % του μέγιστου ποσού των ασφαλιστέων αποδοχών κατά το άρθρο 45 να πολλαπλασιαστούν με συντελεστή 1,034 για το ημερολογιακό έτος 2009 και με τον συντελεστή αναπροσαρμογής για το 2010, και

2) οι λοιπές συντάξεις να προσαυξηθούν με κατ’ αποκοπήν ποσό ίσο προς την αύξηση που προκύπτει από την εφαρμογή του συντελεστή 1,034 για το ημερολογιακό έτος 2009 και του συντελεστή αναπροσαρμογής για το 2010 επί του 60 % του μέγιστου ποσού των ασφαλιστέων αποδοχών κατά το άρθρο 45.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

15 Η BB, η οποία γεννήθηκε το 1946, ήταν δημόσια υπάλληλος και συνταξιοδοτήθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 2011.

16 Με απόφαση της 9ης Μαΐου 2012 ο BVAEB καθόρισε τη σύνταξη γήρατος της BB στο μικτό μηνιαίο ποσό των 3 079,57 ευρώ.

17 Από την 1η Ιανουαρίου 2014, η σύνταξη γήρατος της BB αναπροσαρμόστηκε και αυξήθηκε στο μικτό μηνιαίο ποσό των 3 128,84 ευρώ, κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 41, παράγραφος 2, του PG του 2010.

18 Με επιστολή της 20ής Μαΐου 2015, η BB αμφισβήτησε ενώπιον του BVAEB την εφαρμογή του άρθρου 41, παράγραφος 3, του PG του 2010 όσον αφορά την αύξηση του ποσού της σύνταξης γήρατος για το 2015 και ζήτησε να εκδοθεί απόφαση για τον υπολογισμό του μικτού μηνιαίου ποσού της σύνταξης γήρατος που δικαιούνταν από την 1η Ιανουαρίου 2015 και να της καταβληθούν αναδρομικά διαφορές συντάξεων. Ειδικότερα, η BB υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι η εφαρμογή της ως άνω διάταξης προσκρούει στο άρθρο 2 της οδηγίας 2000/78 κατά το μέτρο που, όσον αφορά την αύξηση του ποσού των συντάξεων γήρατος, θέτει σε μειονεκτική θέση τους μεγαλύτερης ηλικίας δημοσίους υπαλλήλους (που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955) σε σύγκριση με τους νεότερους δημοσίους υπαλλήλους (που γεννήθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1955).

19 Με απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, ο BVAEB καθόρισε το ποσό της σύνταξης γήρατος της BB, βάσει του άρθρου 41, παράγραφοι 1, 2 και 3, του PG του 2010, στο μικτό μηνιαίο ποσό των 3 176,27 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2015. Ως προς το ζήτημα αυτό, διαπίστωσε ότι δεν συνέτρεχε διάκριση λόγω ηλικίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/78, διότι οι δημόσιοι υπάλληλοι που γεννήθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1955 υπάγονται στο λιγότερο ευνοϊκό σύστημα του «παράλληλου υπολογισμού» που προβλέπεται στο άρθρο 99 του PG του 2013, βάσει του οποίου ο υπολογισμός των ποσών των συντάξεων γήρατος που δικαιούνται γίνεται, όσον αφορά τις περιόδους ασφάλισης που συμπληρώθηκαν πριν από το 2005, κατ' εφαρμογήν του PG του 1965 και, όσον αφορά τις περιόδους ασφάλισης που συμπληρώθηκαν μετά το 2005, κατ' εφαρμογήν του APG, λαμβανομένων υπόψη των περιόδων υπηρεσίας που έχουν συμπληρωθεί για την αντίστοιχη αναπροσαρμογή του ποσού.

20 Με απόφαση της 19ης Αυγούστου 2016, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) απέρριψε την προσφυγή της BB κατά της από 24 Ιουνίου 2015 απόφασης του BVAEB, με το σκεπτικό ότι το ανώτατο όριο που προβλέπει το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2010 για την αναπροσαρμογή των συντάξεων και το οποίο ισχύει μόνο για τους δημοσίους υπαλλήλους που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955 ήταν σύμφωνο με την οδηγία 2000/78. Έκρινε ότι η υφιστάμενη διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται από το γεγονός ότι όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους που γεννήθηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1955 γίνεται, κατά τον καθορισμό του ποσού της σύνταξης γήρατος που δικαιούνται, παράλληλος υπολογισμός ο οποίος είναι λιγότερο ευνοϊκός για αυτούς.

21 Με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, κατόπιν αιτήσεως αναιρέσεως που άσκησε η BB, το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) αναίρεσε την ως άνω απόφαση και ανέπεμψε την υπόθεση στο Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο), με το σκεπτικό ότι το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2010 ενείχε αδικαιολόγητη άμεση διάκριση λόγω ηλικίας εις βάρος των δημοσίων υπαλλήλων που είχαν γεννηθεί πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955, κατά το μέτρο που ο «παράλληλος υπολογισμός» δεν εφαρμοζόταν για όλους τους δημοσίους υπαλλήλους που έχουν γεννηθεί μετά την 31η Δεκεμβρίου 1954 και ιδίως για εκείνους που συμπλήρωσαν περιόδους συντάξιμης υπηρεσίας μετά την 1η Ιανουαρίου 2005 οι οποίες είχαν συνολική διάρκεια μικρότερη από το 5 % της συντάξιμης υπηρεσίας που λαμβάνεται υπόψη για τη χορήγηση σύνταξης γήρατος ή μικρότερη από 36 μήνες, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 99, παράγραφος 6, του PG του 2013.

22 Το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) επισήμανε ότι, κατά το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2010 και το άρθρο 99, παράγραφοι 1 και 6, του PG του 2013, υπήρχαν οι εξής τρεις κατηγορίες συνταξιούχων δημοσίων υπαλλήλων για κάθε μία από τις οποίες ίσχυε διαφορετικό καθεστώς αναπροσαρμογής των συντάξεων γήρατος, ήτοι: η πρώτη κατηγορία, η οποία περιελάμβανε τους γεννηθέντες πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955 δημοσίους υπαλλήλους ως προς τις συντάξεις των οποίων η αναπροσαρμογή υπέκειτο σε ανώτατο όριο κατά τα πρώτα τρία έτη χορήγησης της σύνταξης, σύμφωνα με το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2010· η δεύτερη κατηγορία, η οποία περιελάμβανε τους γεννηθέντες μετά την 1η Ιανουαρίου 1955 δημοσίους υπαλλήλους ως προς τους οποίους έπρεπε να γίνει παράλληλος υπολογισμός, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 99, παράγραφος 1, του PG του 2013, και η τρίτη κατηγορία, η οποία περιελάμβανε τους επίσης γεννηθέντες μετά την 1η Ιανουαρίου 1955 δημοσίους υπαλλήλους ως προς τους οποίους δεν ίσχυε ανώτατο όριο για την αναπροσαρμογή των συντάξεών τους ούτε γινόταν παράλληλος υπολογισμός, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 99, παράγραφος 6, του PG του 2013 (στο εξής: τρίτη κατηγορία).

23 Με την κατόπιν αναπομπής απόφασή του (Ersatzerkenntnis) της 9ης Οκτωβρίου 2018, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο) δέχθηκε την προσφυγή της BB για την οποία έγινε λόγος στη σκέψη 20 της παρούσας απόφασης, διαπιστώνοντας ότι αυτή δικαιούνταν από την 1η Ιανουαρίου 2015 σύνταξη γήρατος μικτού μηνιαίου ποσού 3 182,03 ευρώ καθώς και τις αντίστοιχες διαφορές συντάξεων, δεδομένου ότι το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/78 δεν επέτρεπε την εφαρμογή του άρθρου 41, παράγραφος 3, του PG του 2010 όσον αφορά την επίμαχη στην κύρια δίκη σύνταξη γήρατος.

24 Ο PG του 2018 τροποποίησε το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2010, αναδρομικά με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2011. Οι νέες αυτές διατάξεις του PG του 1965, εντάσσοντας αναδρομικώς τους δημοσίους υπαλλήλους στους οποίους εφαρμόζεται το άρθρο 99, παράγραφος 6, του PG του 2013 στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 41, παράγραφος 3, του PG του 2018, αποσκοπούσαν στην κατάργηση της τρίτης κατηγορίας και στην ενσωμάτωσή της στην πρώτη κατηγορία για την οποία έγινε λόγος στη σκέψη 22 της παρούσας απόφασης, ως προς την οποία η αναπροσαρμογή των συντάξεων γήρατος υπόκειται για ορισμένο χρονικό διάστημα σε ανώτατο όριο.

25 Με απόφαση της 30ής Απριλίου 2019, το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) απέρριψε ως απαράδεκτη την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε ο BVAEB κατά της κατόπιν αναπομπής απόφασης (Ersatzerkenntnis) του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου) της 9ης Οκτωβρίου 2018.

26 Με απόφαση της 25ης Ιουλίου 2019, ο BVAEB έκρινε, κατόπιν νέας αίτησης την οποία η BB υπέβαλε στις 17 Ιουλίου 2019, ότι αυτή δικαιούνταν σύνταξη γήρατος μικτού μηνιαίου ποσού 3 176,27 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2015, 3 211,26 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2016, 3 236,95 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2017, 3 288,74 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2018, και 3 354,52 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2019, δεδομένου ότι, κατά τον εν λόγω φορέα, το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2018 είχε άρει αναδρομικώς τη δυσμενή διάκριση την οποία είχε διαπιστώσει το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) με την απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017 για την οποία έγινε λόγος στη σκέψη 21 της παρούσας απόφασης. Εξέθεσε ότι, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το ανώτατο όριο αναπροσαρμογής της σύνταξης γήρατος καταλαμβάνει επίσης και τους δημοσίους υπαλλήλους που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 99, παράγραφος 6, του PG του 2013 και ως προς τους οποίους δεν ίσχυε προηγουμένως το ανώτατο όριο αναπροσαρμογής. Εξάλλου, κατά τον BVAEB, η BB όφειλε να επιστρέψει στο Δημόσιο υπερβάλλον ποσό συντάξεων γήρατος ανερχόμενο σε 84,24 ευρώ για το χρονικό διάστημα από τον Ιανουάριο έως τον Αύγουστο του 2019, ενώ, όσον αφορά το χρονικό διάστημα πριν από τον Δεκέμβριο του 2018, η ίδια είχε εισπράξει καλοπίστως τα υπερβάλλοντα ποσά συντάξεων.

27 Με απόφαση της 23ης Ιουνίου 2020, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο), ενώπιον του οποίου προσέφυγε εκ νέου η BB, δέχθηκε την προσφυγή της κατά της απόφασης για την οποία έγινε λόγος στην προηγούμενη σκέψη, κρίνοντας ότι το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2018 εξακολουθούσε να προσκρούει στο άρθρο 2 της οδηγίας 2000/78. Ειδικότερα, έκρινε ότι η νομοθετική τροποποίηση που θεσπίστηκε με τον PG του 2018 δεν μετέβαλε την κατάσταση των γεννηθέντων πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955 υπαλλήλων οι οποίοι εξακολουθούσαν να βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση και, ως εκ τούτου, εξακολουθούσε να υφίσταται διάκριση λόγω ηλικίας. Λαμβάνοντας υπόψη το δεδικασμένο, το δικαστήριο αυτό απέρριψε την προσφυγή όσον αφορά το 2015. Συνεπώς, έκρινε ότι η BB δικαιούνταν σύνταξη γήρατος μικτού μηνιαίου ποσού 3 217,02 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2016, 3 242,76 ευρώ από

την 1η Ιανουαρίου 2017, 3 294,64 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2018, 3 360,53 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2019 και 3 421,02 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2020, και ότι δεν υπήρξε καταβολή υπερβάλλοντος ποσού.

28 Εν συνεχεία, ο BVAEB άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου).

29 Στο ως άνω πλαίσιο, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το αν συμβιβάζεται με την αρχή της ασφάλειας δικαίου το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2018, με το οποίο η κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων η οποία ευνοούνταν προηγουμένως από την εθνική νομοθεσία όσον αφορά τα σχετικά με τη σύνταξη γήρατος δικαιώματα (στο εξής: προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία) εξομοιώθηκε με την κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων η οποία προηγουμένως βρισκόταν σε μειονεκτική θέση βάσει της ίδιας εθνικής νομοθεσίας (στο εξής: ευρισκόμενη προηγουμένως σε μειονεκτική θέση κατηγορία).

30 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, αφενός, αν η διάταξη αυτή συνάδει με την υποχρέωση που απορρέει από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ιδίως από την απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2019, Safeway (C-171/18, EU:C:2019:839, σκέψεις 34 και 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), για άμεση και πλήρη εξάλειψη της διαπιστωθείσας δυσμενούς διάκρισης, καθώς και με την απαγόρευση αναδρομικής κατάργησης των πλεονεκτημάτων της προηγουμένως ευνοούμενης κατηγορίας. Αφετέρου, διερωτάται σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής της ανωτέρω νομολογίας στην επίμαχη περίπτωση στην κύρια δίκη.

31 Η ανάγκη διασφάλισης της προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των προσώπων που ανήκουν στην προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία απορρέει, κατά το αιτούν δικαστήριο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τις διακρίσεις λόγω ηλικίας και ιδίως από την απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Leitner (C-396/17, EU:C:2019:375, σκέψη 49). Πλην όμως, εν προκειμένω, εκείνα που δεν προστατεύονται από το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2018 είναι ακριβώς τα κεκτημένα δικαιώματα της προηγουμένως ευνοούμενης κατηγορίας.

32 Το Δικαστήριο έχει κρίνει με την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, Starjakob (C-417/13, EU:C:2015:38, σκέψη 49), ότι δεν απαιτείται οπωσδήποτε σε όλες τις περιπτώσεις διακρίσεων λόγω ηλικίας να χορηγείται χρηματική αποζημίωση η οποία να αντιστοιχεί στη διαφορά των ποσών των παροχών ανάλογα με την ύπαρξη η μη διάκρισης. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εντούτοις αν η ανωτέρω νομολογία μπορεί να εφαρμοστεί σε περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, κατά το μέτρο που, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή και σε αντίθεση με την επίμαχη περίπτωση στην κύρια δίκη, τα κεκτημένα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων που ανήκαν στην προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία είχαν διατηρηθεί.

33 Εν πάση περιπτώσει, κατά το αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του ζητήματος αν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης αναδρομική τροποποίηση εθνικής διάταξης η οποία εξομοιώνει οριστικά την προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία με την ευρισκόμενη προηγουμένως σε μειονεκτική θέση κατηγορία, καταργώντας το στοιχείο που οδήγησε στη διαφορετική μεταχείριση κατά τρόπον ώστε όσοι υφίσταντο προηγουμένως διάκριση λόγω ηλικίας να μην έχουν πλέον κανένα δικαίωμα οικονομικού χαρακτήρα.

34 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής κατοχυρώνεται όχι μόνο από το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά επίσης και από την οδηγία 2000/78, της οποίας το

άρθρο 9 ορίζει ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κάθε πρόσωπο που κρίνει ότι θίγεται από δυσμενή διάκριση έχει τη δυνατότητα να προβάλει τα δικαιώματά του. Πλην όμως, το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής θα έχανε κάθε αποτελεσματικότητα στο μέτρο που θα κρινόταν σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης η τροποποίηση εθνικής ρύθμισης που εξαλείφει αναδρομικώς δυσμενή διάκριση λόγω ηλικίας, χωρίς διασφάλιση της δυνατότητας όσων υπέστησαν τη δυσμενή διάκριση να τύχουν χρηματικής αποζημίωσης η οποία να συνίσταται στην καταβολή των χρηματικών ποσών τα οποία θα είχαν λάβει αν δεν υπήρχε η επίμαχη διάκριση.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν το άρθρο 2, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο α′, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας [2000/78], καθώς και οι αρχές της ασφάλειας δικαίου, της διατήρησης των κεκτημένων δικαιωμάτων και της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, σύμφωνα με την οποία μια προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων δεν δικαιούται πλέον αναδρομικώς ποσά συντάξεων λόγω της αναπροσαρμογής των συντάξεων και η οποία εθνική ρύθμιση, κατ' αυτόν τον τρόπο (αναδρομική κατάργηση της προηγουμένως ευνοούμενης κατηγορίας και εξομοίωσή της με την προηγουμένως ευρισκόμενη σε δυσμενέστερη θέση κατηγορία), έχει ως αποτέλεσμα ακόμη και η προηγουμένως ευρισκόμενη σε δυσμενέστερη θέση κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων, λόγω της αναπροσαρμογής των συντάξεων, να μην δικαιούται (ή να μην δικαιούται πλέον) ποσά συντάξεων τα οποία η τελευταία αυτή κατηγορία θα δικαιούνταν εξαιτίας δυσμενών διακρίσεων λόγω ηλικίας που ήδη έχουν (επανειλημμένως) διαπιστωθεί από τα εθνικά δικαστήρια τα οποία δεν εφαρμόζουν την εθνική διάταξη που αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, προκειμένου να εξομοιώσουν τους ευρισκόμενους σε μειονεκτική θέση δημοσίους υπαλλήλους με εκείνους που ανήκουν στην προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

36 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 2022, απευθύνθηκε στο αιτούν δικαστήριο αίτημα παροχής πληροφοριών με το οποίο αυτό κλήθηκε να διευκρινίσει, υπό το πρίσμα του περιεχομένου του προδικαστικού ερωτήματος, τη συγκεκριμένη χρησιμότητα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης που θα έχει η απάντηση του Δικαστηρίου, κατά το μέτρο που το προδικαστικό ερώτημα στηρίζεται στην παραδοχή της αναδρομικής εφαρμογής της επίμαχης εθνικής ρύθμισης.

37 Με επιστολή της 2ας Σεπτεμβρίου 2022, η οποία περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 8 Σεπτεμβρίου 2022, το αιτούν δικαστήριο απάντησε στο ανωτέρω αίτημα παροχής πληροφοριών επαναλαμβάνοντας κατ' αρχάς όσα είχε εκθέσει σχετικά με τους λόγους που καταδεικνύουν τη σημασία της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Εν συνεχεία, επισήμανε, πρώτον, ότι στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης οφείλει να διαπιστώσει αν το ποσό της σύνταξης γήρατος το οποίο, κατά την κρίση του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου), οφείλεται στην BB για τα έτη 2015 έως 2018, αφενός, και από την 1η Ιανουαρίου 2019, αφετέρου, συνάδει με την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία, λαμβανομένου υπόψη του δικαίου της Ένωσης. Το αιτούν δικαστήριο τόνισε, δεύτερον, ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά επομένως και πρωτίστως τον καθορισμό του οφειλόμενου ποσού της σύνταξης γήρατος και όχι το αν συντρέχουν λόγοι για την

αναζήτηση παροχών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως κατά το παρελθόν. Συνεπώς, διευκρίνισε, τρίτον, ότι, αν το Δικαστήριο κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται σε εθνική διάταξη όπως το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2018, το οφειλόμενο στην BB ποσό σύνταξης γήρατος θα είναι υπερβολικά υψηλό και, κατά συνέπεια, παράνομο, με αποτέλεσμα να είναι αναγκαία η αναπροσαρμογή του ποσού αυτού. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε, τέταρτον, ότι μια τέτοια αναπροσαρμογή θα γίνει ανεξαρτήτως του αν η BB πρέπει ενδεχομένως να επιστρέψει τις παροχές που της καταβλήθηκαν αχρεωστήτως κατά το παρελθόν ή αν μπορεί να τις κρατήσει επικαλούμενη την καλή της πίστη. Πέμπτον, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι ζήτημα ενδεχόμενης αναζήτησης των αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών τίθεται μόνο στην περίπτωση που γίνει δεκτό ότι έχει εφαρμογή το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2018. Το αιτούν δικαστήριο κατέληξε, έκτον, στο συμπέρασμα ότι, μολονότι η επίμαχη ρύθμιση αναπτύσσει αναδρομική ισχύ όσον αφορά το χρονικό διάστημα μετά την 1η Ιανουαρίου 2019, το ζήτημα της συμβατότητάς της με το δίκαιο της Ένωσης εξακολουθεί να έχει αποφασιστική σημασία για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομικής βάσης για τον καθορισμό του ποσού της σύνταξης γήρατος της BB καθώς και της ετήσιας αναπροσαρμογής του τόσο για το παρελθόν όσο και για το μέλλον, ανεξαρτήτως του ενδεχομένου αναζήτησης των αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

38 Με το προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο α', καθώς και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, με σκοπό να άρει διάκριση λόγω ηλικίας, προβλέπει την αναδρομική εξομοίωση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων υπαλλήλων που ανήκαν στην προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία με το συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων που ανήκουν στην ευρισκόμενη προηγουμένως σε μειονεκτική θέση κατηγορία.

39 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο στηρίζεται στην παραδοχή, αφενός, ότι το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2010 ενείχε άμεση διάκριση λόγω ηλικίας εις βάρος των δημοσίων υπαλλήλων που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1955 και, αφετέρου, ότι με τη θέσπιση του άρθρου 41, παράγραφος 3, του PG του 2018 ο εθνικός νομοθέτης επεδίωκε την εξάλειψη της εν λόγω διάκρισης λόγω ηλικίας. Το Δικαστήριο θα εξετάσει το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα αποκλειστικώς υπό το πρίσμα της παραδοχής αυτής.

40 Προς απάντηση του προδικαστικού ερωτήματος, υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι, όπως προκύπτει τόσο από τον τίτλο και το προοίμιο όσο και από το περιεχόμενο και τον σκοπό της, η οδηγία 2000/78 επιδιώκει να θεσπίσει γενικό πλαίσιο προκειμένου να εξασφαλίσει σε όλους την ίση μεταχείριση «στην απασχόληση και την εργασία», προσφέροντάς τους αποτελεσματική προστασία από τις διακρίσεις που βασίζονται σε έναν από τους απαριθμούμενους στο άρθρο 1 της οδηγίας λόγους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η ηλικία [απόφαση της 3ης Ιουνίου 2021, Ministero della Giustizia (Συμβολαιογράφοι), C-914/19, EU:C:2021:430, σκέψη 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Επιπλέον, όπως προκύπτει από το άρθρο της 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', η οδηγία 2000/78 εφαρμόζεται, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που απονέμονται στην Ένωση, «σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων», όσον αφορά, μεταξύ άλλων, «τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών».

42 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, σε συνδυασμό με το άρθρο της 1, για τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης επιτάσσει την απουσία οποιασδήποτε άμεσης ή έμμεσης διάκρισης με βάση, μεταξύ άλλων, την ηλικία. Η παράγραφος 2, στοιχείο α', του άρθρου 2 της οδηγίας διευκρινίζει ότι, για την εφαρμογή της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου 2, άμεση διάκριση συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν, για έναν από τους λόγους που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της οδηγίας, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο.

43 Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2000/78, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν, σύμφωνα με το άρθρο της 6, παράγραφος 1, ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

44 Ως προς το ζήτημα αυτό, επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οσάκις διαπιστώνεται διάκριση αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης και ενόσω δεν έχουν ληφθεί μέτρα προς αποκατάσταση της ίσης μεταχειρίσεως, η τήρηση της αρχής της ισότητας μπορεί να εξασφαλισθεί μόνο με τη χορήγηση, στα άτομα της ευρισκόμενης σε δυσμενέστερη θέση κατηγορίας, των πλεονεκτημάτων των οποίων απολαύουν τα άτομα της ευνοούμενης κατηγορίας. Τα ευρισκόμενα σε δυσμενέστερη θέση άτομα πρέπει, συνεπώς, να περιέλθουν στη θέση στην οποία ευρίσκονται τα άτομα που απολαύουν του συγκεκριμένου πλεονεκτήματος (απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2019, Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

45 Κατά συνέπεια, η παροχή στους υπευθύνους του οικείου συνταξιοδοτικού συστήματος της δυνατότητας να εξαλείψουν δυσμενή διάκριση, θεσπίζοντας μέτρο το οποίο εξισώνει αναδρομικά το καθεστώς των προηγουμένως ευρισκόμενων σε ευνοϊκή θέση με το καθεστώς που ισχύει για όσους βρίσκονταν προηγουμένως σε μειονεκτική θέση, θα αντέβαινε στον σκοπό εναρμόνισης των όρων εργασίας, καθώς και στην αρχή της ασφάλειας δικαίου. Πράγματι, τυχόν αποδοχή της λύσης αυτής θα απήλλασσε τους εν λόγω υπευθύνους από την υποχρέωση να προβούν, μετά τη διαπίστωση της δυσμενούς διάκρισης, στην άμεση και πλήρη εξάλειψη της τελευταίας (πρβλ. απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2019, Safeway, C-171/18, EU:C:2019:839, σκέψεις 34 και 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

46 Πλην όμως, οι εκτιμήσεις που παρατίθενται στην προηγούμενη σκέψη ισχύουν μόνον ενόσω ο εθνικός νομοθέτης δεν έχει θεσπίσει μέτρα προς αποκατάσταση της ίσης μεταχείρισης (πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, σκέψη 77 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

47 Αντιθέτως, όσον αφορά το χρονικό διάστημα μετά τη θέσπιση, εκ μέρους του αρμόδιου νομοθέτη, των μέτρων προς αποκατάσταση της ίσης μεταχείρισης, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 119 ΕΚ (νυν άρθρο 157 ΣΛΕΕ) δεν αντιτίθεται στο να προβλέπουν τα μέτρα αυτά τη

μείωση των πλεονεκτημάτων των προηγουμένως προνομιούχων προσώπων στο επίπεδο των πλεονεκτημάτων των προσώπων που βρίσκονταν προηγουμένως σε μειονεκτική θέση (πρβλ. απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2019, Safeway, C-171/18, EU:C:2019:839, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

48 Οι κρίσεις της εν λόγω απόφασης μπορούν, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, να εφαρμοστούν επίσης στο πλαίσιο της οδηγίας 2000/78 σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, κατά το μέτρο που χαρακτηριστικό της, για το χρονικό διάστημα πριν από την έναρξη ισχύος του PG του 2018, ήταν η ύπαρξη έγκυρου συστήματος αναφοράς, ήτοι της τρίτης κατηγορίας (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2019, Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, σκέψη 81 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

49 Κατά συνέπεια, ο εθνικός νομοθέτης μπορούσε, υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, από το χρονικό σημείο της νομοθετικής συμμόρφωσης, εν προκειμένω μέσω της θέσπισης του PG του 2018, να εξομοιώσει το συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων που ανήκαν στην προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία με το συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων που ανήκουν στην ευρισκόμενη προηγουμένως σε μειονεκτική θέση κατηγορία.

50 Πράγματι, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, μολονότι τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά το άρθρο 16 της οδηγίας 2000/78, να καταργήσουν κάθε νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη που αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, το άρθρο αυτό δεν τους επιβάλλει εντούτοις την υποχρέωση να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα σε περίπτωση παραβιάσεως της απαγορεύσεως των διακρίσεων, αλλά τους αφήνει την ελευθερία να επιλέξουν, μεταξύ των διαφόρων λύσεων που προσφέρονται για την επίτευξη του σκοπού του, τη λύση που τους φαίνεται καταλληλότερη προς τούτο, αναλόγως των διαφόρων καταστάσεων που μπορούν να ανακύψουν (απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, σκέψη 78 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

51 Εντούτοις, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν επιτρέπει, κατά κανόνα, να προσδίδεται αναδρομική ισχύς σε πράξη με την οποία εφαρμόζεται το δίκαιο της Ένωσης. Πράγματι, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία περιλαμβάνεται στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, επιβάλλει, μεταξύ άλλων, οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς, τα δε αποτελέσματά τους να μπορούν να προβλεφθούν (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2019, Human Operator, C-434/17, EU:C:2019:112, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Μόνο κατ' εξαίρεση μπορεί να προσδοθεί αναδρομική ισχύς σε πράξη με την οποία εφαρμόζεται το δίκαιο της Ένωσης, εφόσον το απαιτεί επιτακτικός λόγος γενικού συμφέροντος και εφόσον γίνεται δεόντως σεβαστή η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων (πρβλ. απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2019, Safeway, C-171/18, EU:C:2019:839, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Όσον αφορά, πρώτον, την απαίτηση συνδρομής επιτακτικού λόγου γενικού συμφέροντος, επισημαίνεται ότι ο κίνδυνος σοβαρής διατάραξης της χρηματοοικονομικής ισορροπίας του οικείου συνταξιοδοτικού συστήματος μπορεί να συνιστά τέτοιον επιτακτικό λόγο (πρβλ. απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2019, Safeway, C-171/18, EU:C:2019:839, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Πλην όμως, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι προβλήθηκε τέτοιος επιτακτικός λόγος για να δικαιολογηθεί η αναδρομική ισχύς της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής ρύθμισης. Μολονότι η Αυστριακή Κυβέρνηση εκθέτει με τις γραπτές παρατηρήσεις της ότι το άρθρο 41, παράγραφος 3, του PG του 2018 αποσκοπεί στη διασφάλιση δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των μεγαλύτερων και των

νεότερων σε ηλικία δημοσίων υπαλλήλων στο πλαίσιο κατανομής του βάρους της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης του συνταξιοδοτικού συστήματος, η εκτίμηση αυτή δεν αρκεί κατά τα φαινόμενα προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ότι η αναδρομική εξομοίωση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων υπαλλήλων που ανήκαν στην προηγουμένως ευνοούμενη κατηγορία με το συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων που ανήκουν στην ευρισκόμενη προηγουμένως σε μειονεκτική θέση κατηγορία ήταν αναγκαία για να αποτραπεί κίνδυνος σοβαρής διατάραξης της χρηματοοικονομικής ισορροπίας του οικείου συνταξιοδοτικού συστήματος. Η παρατήρηση της Αυστριακής Κυβέρνησης ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι σκοποί που συνίστανται στην εξασφάλιση της βιώσιμης χρηματοδότησης των συντάξεων και στη μείωση της διαφοράς μεταξύ των επιπέδων των συντάξεων που χρηματοδοτούνται από το κράτος μπορούν, λαμβανομένου υπόψη του ευρέος περιθωρίου εκτιμήσεως των κρατών μελών, να θεωρηθούν ως θεμιτοί σκοποί κοινωνικής πολιτικής δεν είναι ικανή, ελλείψει άλλων κρίσιμων στοιχείων από τα οποία να μπορεί να συναχθεί η συνδρομή τέτοιων σκοπών, να καταδείξει ότι το επίμαχο μέτρο εξυπηρετούσε όντως αυτό το επιτακτικό γενικό συμφέρον. Επομένως, δεν υφίσταται, κατά τα φαινόμενα, αντικειμενική δικαιολόγηση της αναδρομικής ισχύος του επίμαχου μέτρου, όπερ εναπόκειται όμως στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

53 Όσον αφορά, δεύτερον, τον σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ενδιαφερομένων, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και από την απάντηση του αιτούντος δικαστηρίου στο αίτημα παροχής πληροφοριών του Δικαστηρίου, δυνάμει του άρθρου 39 του PG του 2010, μόνο «[ο]ι αχρεωστήτως εισπραχθείσες παροχές (υπερβάλλοντα ποσά) επιστρέφονται στο ομοσπονδιακό κράτος, εφόσον δεν έχουν εισπραχθεί καλοπίστως». Κατά συνέπεια και υπό την επιφύλαξη του ελέγχου στον οποίο οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων της υπόθεσης της οποίας έχει επιληφθεί, η επίμαχη εθνική ρύθμιση στην κύρια δίκη μπορεί να πληροί την προϋπόθεση σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ενδιαφερομένων, μέσω της ενδεχόμενης εφαρμογής του άρθρου 39 του PG του 2010.

54 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο α΄, καθώς και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται, εφόσον δεν συντρέχει επιτακτικός λόγος γενικού συμφέροντος, σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, με σκοπό να άρει διάκριση λόγω ηλικίας, προβλέπει την αναδρομική εξομοίωση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος μιας κατηγορίας δημοσίων υπαλλήλων η οποία ευνοούνταν προηγουμένως από την εθνική νομοθεσία όσον αφορά τα σχετικά με τη σύνταξη γήρατος δικαιώματα με το συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας δημοσίων υπαλλήλων η οποία προηγουμένως βρισκόταν σε μειονεκτική θέση βάσει της ίδιας εθνικής νομοθεσίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

55 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ’ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 2, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο α', καθώς και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία,

έχουν την έννοια ότι:

αντιτίθενται, εφόσον δεν συντρέχει επιτακτικός λόγος γενικού συμφέροντος, σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, με σκοπό να άρει διάκριση λόγω ηλικίας, προβλέπει την αναδρομική εξομοίωση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος μιας κατηγορίας δημοσίων υπαλλήλων η οποία ευνοούνταν προηγουμένως από την εθνική νομοθεσία όσον αφορά τα σχετικά με τη σύνταξη γήρατος δικαιώματα με το συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας δημοσίων υπαλλήλων η οποία προηγουμένως βρισκόταν σε μειονεκτική θέση βάσει της ίδιας εθνικής νομοθεσίας.

(υπογραφές)